

У поређењу са интеграцијом држава централне Европе и Балтика у Европску унију, интеграција држава Западног Балкана делује споро и несигурно. Три разлога могу објаснити ову разлику. Прво, нема више снажног политичког ветра у леђа потенцијалним чланицама, јер је ентузијазам постхладноратовског периода потрошен и процес интеграције нема ранији историјски значај/символику. Друго, већина држава региона обликована је у току или непосредно након ратних сукоба, што за последицу има сталну међусобну тензију, конфликтно друштво и недостатак минимума политичког консензуса у вези крупних државних тема. Зато је приоритет Европске уније пре стабилизација и прекомпозиција региона, него интеграција. Треће, привреде држава Балкана скромног су капацитета и зависе од страних донација, што у периоду економске кризе од њих не чини атрактивне партнере.

Гледајући Западни Балкан као целину, Србија чак и у регионалном оквиру бележи заостатак у формалном смислу на путу у Европску унију. Европска комисија ће почетком новембра издати позитивно мишљење на апликацију за чланство Црне Горе и Албаније, док би Хрватска требало да наредне године потпише споразум о приступању ЕУ. Потпуно је јасно да државе са статусним и уставним проблемима, као што су БиХ, Македонија и Србија не могу пуним капацитетом да напредују у овом процесу. Такође је евидентно да државе са јачом економијом, попут Хрватске или Исланда, лакше генеришу консензус у вези динамике интеграције у ЕУ.

Позиција Србије је нарочито деликатна, јер се процес европске интеграције одвија у контексту дипломатске битке за компромисно решење везано за коначни статус КиМ. Узимајући у обзир овај неповољан спољни и унутрашњи контекст за европску интеграцију, многи гласови настоје да умање значај овог процеса и цене његовог успоравања, па чак и да траже политичку и економску алтернативу. Постоји оправдана бојазан да тражење алтернативе представља заправо бежање од проблема, а не конструктиван покушај њиховог решавања.

У времену формирања политичких и економских регионалних блокова, Србија нема кредибилну алтернативу европској конструкцији, ако ни због чега другог, онда због географских разлога. У оквиру европске конструкције пуноправно чланство је оптимална варијанта за државу која нема ресурсе нити значајну акумулацију капитала. Идеје о зони слободне трговине или царинској унији са Европском унијом бесмислене су из више разлога.

Одустајањем од пуноправног чланства Србија би сама себе лишила могућности да користи структурне фондове ЕУ, који представљају једину бесповратну финансијску помоћ у савременом свету. За помоћ сиромашнијим државама и регионима у оквиру ЕУ, у периоду 2007-2013, опредељено је 269 милијарди евра из заједничког европског буџета, од чега је само 11,5 милијарди намењено придруженим земљама. Другим речима, варијанта царинске уније Србије са Европском унијом нашу државу би онемогућила да користи редистрибутивну функцију заједничког европског буџета. Један од разлога зашто неке богате државе Европе остају ван ЕУ, попут Швајцарске и Норвешке, управо је чињеница да би више уплаћивале у заједнички буџет, него што би из њега примале. То наравно није случај Србије.

На примеру буџетских позиција можемо грубо проценити и цену кашњења у европским интеграцијама. У поменутом периоду 2007-2013, Бугарској је опредељено 6,8 милијарди евра, а Србији 1,4 милијарде (поредимо државе са приближно истим бројем становника). Уколико би Хрватска ушла у ЕУ 1.1.2012. године, само у прве две године чланства би имала на располагању око 3 милијарде евра!

Процес интеграције делује као катализатор за унутрашње реформе и фактор мобилизације свих домаћих ресурса ради заједничког циља. Царинска унија или зона слободне трговине немају ту додатну вредност и представљају такозвану плитку интеграцију, која за последицу има оно чему смо сви сведоци : трговински дефицит, зависност од страног капитала и заробљеност у зачараном кругу сиромаштва. За државу попут Србије једино суштинска интеграција гарантује опстанак и напредак, другим речима поступни прелазак на европске производне и технолошке стандарде. Истовремено, одустајање од сопствене монетарне и царинске политике у ситуацији кад приступање ЕУ није на видуку, био би капитулантски потез.

Како онда реаговати у ситуацији кад европска перспектива није на дохват руке, а алтернативна решења представљају корак уназад у погледу амбиције и постављеног циља? Једино рад на изградњи правне државе и модерне економије представља адекватан одговор, односно рад на поменутој суштинској интеграцији у ЕУ. Тако схваћен процес зависи више од унутрашњих капацитета и визије, него од спољних околности и констелација.